

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
педагогічної роботи

“ ” _____ 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**«СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В СИСТЕМІ МЕВ ТА СВІТОВОГО
ГОСПОДАРСТВА»**

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

галузь знань 29 Міжнародні відносини

спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

вид дисципліни обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

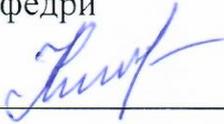
2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
“28” серпня 2019 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Довгаль О. А., д-р екон. наук, професор,
професор кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова
Протокол від “27” серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри

Казакова Н. А.

Програму погоджено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Протокол від “27” серпня 2019 року № 1

Голова методичної комісії

Григорова-Беренда Л. І.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сучасні виклики в системі МЕВ та світового господарства» складена відповідно до програми підготовки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» кваліфікації доктор філософії з міжнародних економічних відносин.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – формування необхідних теоретичних знань та практичних навичок, які дозволять ефективно використовувати на практиці методологічні підходи до аналізу сучасних викликів в системі МЕВ та світового господарства на рівні, який відповідав би вимогам підготовки докторів філософії.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни – формування та розвиток у здобувачів програмних компетентностей, необхідних для розв'язання ними актуальних проблем дослідницько-інноваційної, професійної та викладацької діяльності у сфері міжнародних економічних відносин та відображення їх у власному науковому дослідженні:

– ЗК1. Здатність до набуття універсальних навичок дослідника: пошуку, систематизації і синтезу інформації з різних джерел.

– ЗК2. Здатність формувати системний науковий світогляд, проявляти креативність, продукувати і приймати обґрунтовані рішення.

– ЗК3. Здатність до абстрактного, критичного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів і перевірених фактів в умовах обмеженості часу і ресурсів з урахуванням принципів тайм-менеджменту.

– ЗК4. Здатність демонструвати культуру наукового усного і писемного мовлення державною та іноземними мовами при оформленні наукових та академічних текстів, демонстрації результатів наукових досліджень у ході дискусій та наукової полеміки.

– ЗК5. Здатність працювати в команді дослідників, виявляти ініціативу, брати на себе відповідальність, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, сповідуючи та дотримуючись принципів наукової етики.

– ФК 1. Здатність демонструвати глибокі знання сучасних теоретичних, методологічних та методичних засад функціонування і розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин.

– ФК 2. Здатність до формування наукового цілісного уявлення про економічну єдність світу, регуляторні механізми міжнародних економічних відносин на національному, регіональному та міжнародному рівнях в умовах сучасних процесів конвергенції і дивергенції.

– ФК 3. Здатність до аналітичного мислення та практичних навичок систематизації інформації з метою обробки великих масивів даних, здійснення оцінювання та прогнозування міжнародних економічних та соціальних явищ.

– ФК 4. Здатність застосовувати інформаційні технології, сучасні методи моделювання та прогнозування із використанням новітніх прикладних пакетів і програмних продуктів для наукового обґрунтування та підтвердження / спростування гіпотез.

– ФК 5. Здатність здійснювати публічну апробацію результатів досліджень, сприяти їх поширенню в науковій та практичній сферах як українською, так і іноземними мовами.

– ФК 6. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері міжнародних економічних відносин та бізнесу.

1.3. Кількість кредитів – 6.

1.4. Загальна кількість годин – 180.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й та 2-й	1-й та 2-й
Лекції	
15 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
15 год.	-
Самостійна робота	
150 год.	172 год.
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні досягти таких результатів навчання:

ПРН 1. Проводити міждисциплінарні наукові дослідження економічних процесів, володіючи належним рівнем загальнонаукових компетентностей, які сприяють формуванню цілісного наукового підходу, професійної етики та загального культурного кругозору.

ПРН 2. Демонструвати системний науковий світогляд, уміння креативно мислити, формувати висновки і розробляти рекомендації, пропонувати неординарні підходи з використанням новітніх технологій у розв'язанні поставлених завдань.

ПРН 3. Узагальнювати, критично мислити й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах загальнонаукової методології.

ПРН 4. Ідентифікувати наукові та практичні проблеми, готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати публічну апробацію результатів досліджень як державною так і іноземними мовами, демонструвати усну та письмову комунікацію.

ПРН 5. Демонструвати лідерські якості, навички міжособистісної взаємодії, вміння працювати в команді дослідників, ефективно спілкуватися на професійному та соціальному рівнях, дотримуючись принципів наукової етики.

ПРН 7. Аналізувати та застосовувати концептуальні моделі, науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні постулати та теорії, парадигми глобального економічного розвитку, новітні підходи до функціонування і розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин.

ПРН 8. Мати наукове цілісне уявлення про економічну єдність світу, регуляторні механізми міжнародних економічних відносин на національному, регіональному та міжнародному рівнях в умовах сучасних процесів конвергенції і дивергенції.

ПРН 9. Володіти аналітичним мисленням та методиками систематизації інформації обробки великих масивів даних, оцінювання та прогнозування економічних та соціальних явищ.

ПРН 10. Застосовувати інформаційні технології, сучасні методи моделювання та прогнозування із використанням новітніх прикладних пакетів і програмних продуктів для наукового обґрунтування та підтвердження / спростування гіпотез.

ПРН 11. Здійснювати публічну апробацію результатів досліджень, сприяти їх поширенню в науковій та практичній сферах як українською, так і іноземними мовами.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Глобальні виклики сучасності як система

Глобалізація як стрижнева проблема світового розвитку. Об'єктивні передумови виникнення глобальних викликів сучасності. Основні чинники загострення глобальних викликів сучасності. Поняття та рівні розгортання глобальних викликів сучасності. Основні підходи до класифікації глобальних викликів. Системна цілісність і комплексний характер аналізу глобальних викликів.

Тема 2. Проблема роззброєння й попередження військових конфліктів

Сутність міжнародної військово-політичної безпеки. Концепція спільної безпеки. Військово-політичні аспекти міжнародної безпеки. Проблема збереження миру, забезпечення ефективних механізмів запобігання військових катастроф і конфліктів. Гонка озброєнь. Світовий експорт озброєнь. Тенденції зі збільшення виробництва озброєнь, їх експорту та імпорту. Сучасна військово-політична обстановка в світі. Категорія «збройний конфлікт» у міжнародних відносинах. Локальні війни і воєнні конфлікти.

Тема 3. Проблема протистояння сучасних цивілізацій

Сучасні цивілізації й світовий правопорядок. Цивілізація як історично сформована наднаціональна морально-релігійна, соціокультурна і суспільно-політична суперсистема. Концепція «зіткнення цивілізацій». Характеристика сучасних цивілізацій. Динаміка розвитку та боротьба сучасних цивілізацій. Посилення протистояння між західною й православною, західною й китайською цивілізаціями.

Тема 4. Проблема міжнародного тероризму і злочинності

Тероризм як злочинність міжнародного рівня. Ознаки тероризму. Розмежувальні ознаки міжнародних злочинів і злочинів міжнародного характеру. Види тероризму. Передумови та чинники виникнення міжнародного тероризму. Регіональні прояви міжнародного тероризму. Міжнародне співробітництво в сфері боротьби з тероризмом.

Тема 5. Проблема відсталості слаборозвинених країн

Глобальні аспекти нерівномірності економічного розвитку. Бідність та соціально-економічна нерівність населення. Еволюція поглядів на соціально-економічну нерівність. Основні фактори диференціації доходів населення. Класифікація країн за рівнем доходу. Основні риси найменш розвинених країн світу. Індекс людського розвитку. Класифікація країн за індексом людського розвитку. Різновиди бідності. Основні класифікації бідності. «Порочне коло бідності». Регіональні прояви глобальної проблеми. Рівень багатства на одного дорослого за країнами світу.

Тема 6. Глобальна проблема міжнародної міграції населення

Масштабність та міжнародні наслідки глобальної міграції. Негативні тенденції нелегальної та змушеної міжнародної міграції населення. Зміст та етапи розвитку «відпливу мізків» («витіку умів»). Види міграцій. Передумови та чинники виникнення міжнародної міграції населення. Регіональні прояви міжнародної міграції населення. Основні маршрути вимушеної міграції. Обмежувальні інструменти імміграційної політики. Моделі міграційної політики відносно вимушених мігрантів.

Тема 7. Демографічні проблеми людства

Глобалізація та демографічні проблеми населення світу. Зростання чисельності населення та засобів його існування за Т. Мальтусом. Пошук «меж зростання» людства на основі побудови багатофакторних математичних моделей. Тенденції розвитку сучасної демографічної ситуації. Демографічна поляризація. Депопуляція. Передумови та чинники виникнення демографічних проблем людства. Демографічні кризи. Динаміка середньорічного приросту

населення за регіонами світу. Порівняльний аналіз темпів зростання населення високорозвинених країн і країн, що розвиваються. Розміщення населення світу.

Тема 8. Етнічні проблеми, конфесіональні конфлікти й проблема трайбалізму в сучасному світі

Місце етноконфесійної проблематики в сучасному світі. Етнічність. Передумови та чинники виникнення глобальної етноконфесійної проблеми. Сепаратизм як регіональний прояв етноконфесійних конфліктів та трайбалізму. Світові осередки сепаратистського руху. Різновиди сепаратизму. Трайбалізм. Шляхи подолання проблеми етноконфесійних конфліктів, сепаратизму та трайбалізму в сучасному світі. Миротворчість.

Тема 9. Глобальна проблема забруднення довкілля

Глобальна проблема забруднення довкілля як загроза майбутньому людства. Типологізація забруднення. Класифікація забруднення за видами. Регіональні прояви глобальної проблеми забруднення довкілля. Загальні шляхи боротьби із забрудненням довкілля. Санітарні норми й правила боротьби із забрудненням довкілля.

Тема 10. Глобальні кліматичні проблеми

Сутність кліматичних проблем глобального потепління, парникового ефекту, утворення озонових дір та кислотних дощів. Глобальне потепління. Парниковий ефект. Озонові діри. Кислотні дощі. Передумови та чинники виникнення глобальних кліматичних проблем. Регіональні прояви глобальних кліматичних проблем. Три основні завдання, що визначені Кіотським протоколом для країн світу зі зменшення парникових викидів.

Тема 11. Глобальна продовольча та водогосподарська проблеми

Сутність продовольчої та водогосподарської проблем. Порівняльна динаміка зростання чисельності населення та споживання продовольства і води в світі. Цінові тенденції на сільськогосподарську продукцію. Передумови та чинники виникнення глобальних продовольчої та водогосподарської проблем. Регіональні прояви глобальних продовольчої та водогосподарської проблем. Карта індексу голоду. Шляхи подолання продовольчої та водогосподарської проблем. Механізм з реалізації глобальної стратегії водної безпеки людства.

Тема 12. Глобальна енергетична проблема

Роль енергетичної сфери у розвитку глобальної економіки. Виробництво енергії в ціновому еквіваленті. Структура використання енергетичних ресурсів. Енергетична проблема в системі глобальних проблем сучасності. Передумови та чинники виникнення глобальної енергетичної проблеми. Причини глобалізації енергетичної проблеми. Сутність глобальної енергетичної проблеми, її рівні та енергетична безпека. Рівні глобальної енергетичної проблеми. Енергетична безпека та її складові. Регіональні прояви глобальної енергетичної проблеми. Енергоємність виробництва ВВП у розрізі країн світу.

Тема 13. Глобальні цілі людства у XXI сторіччі

Особливості вирішення глобальних проблем в національних кордонах і в планетарному масштабі. Стратегії всесвітнього розвитку. Концепція створення наднаціональних інститутів влади. Міжнародні організації у дослідженні глобальних проблем сучасності й пошуку шляхів їхнього вирішення. «Межі зростання» : стандартна модель. «Межі зростання» : модель глобальної рівноваги. Концепція Нового Міжнародного Економічного Порядку (НМЕП). Концепція сталого розвитку як найважливіший інструмент людства з подолання глобальних проблем XXI сторіччя. Цілі сталого розвитку, яких світ має досягнути до 2030 року.

Тема 14. Подолання глобальних проблем на основі науково-технічного прогресу

Суперечлива єдність науково-технічного прогресу та глобальних проблем сучасності. Ефективне використання досягнень НТР як глобальна проблема. Конвергентні технології як

передумова вирішення глобальних проблем. П'ять принципів, на яких має відбуватись конвергенція технологій. Надгалузевий характер нано-, біо-, інфо- і когнотехнологій. Співвідношення глобальних проблем і конвергентних базових NBIC-технологій. Шляхи подолання глобальних проблем на новій технологічній основі. Основні конвергенційні платформи глобальної еволюційної системи людської діяльності. Напрями вирішення глобальних проблем на основі впровадження конвергентних NBIC-технологій як ядра розвитку системи передового виробництва SmartTEMP.

Тема 15. Глобальні проблеми сучасності й Україна

Інтерсоціальні глобальні проблеми й Україна. Проблеми України в системі «людина-суспільство». Проблеми України в системі «суспільство-природа». Україна і глобальна продовольча проблема: можливості участі країни в її вирішенні.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
л		с	інд	ср	л		с	інд	ср	
Тема 1. Глобальні виклики сучасності як система	12	1	1		10	12	1			11
Тема 2. Проблема роззброєння й попередження військових конфліктів	12	1	1		10	12	1			11
Тема 3. Проблема протистояння сучасних цивілізацій	12	1	1		10	12	1			11
Тема 4. Проблема міжнародного тероризму і злочинності	12	1			10	12				12
Тема 5. Проблема відсталості слаборозвинених країн	12	1	1		10	12				12
Тема 6. Глобальна проблема міжнародної міграції населення	12	1	1		10	12				12
Тема 7. Демографічні проблеми людства	12	1	1		10	12				12
Тема 8. Етнічні проблеми, конфесіональні конфлікти й проблема трайбалізму в сучасному світ	12	1	1		10	12				12
Тема 9. Глобальна проблема забруднення довкілля	12	1	1		10	12	1			11
Тема 10. Глобальні кліматичні проблеми	12	1	1		10	12				12
Тема 11. Глобальна продовольча та водогосподарська проблеми	12	1	1		10	12	1			11
Тема 12. Глобальна енергетична проблема	12	1	1		10	12				12
Тема 13. Глобальні цілі людства у XXI сторіччі	12	1	1		10	12	1			11
Тема 14. Подолання глобальних проблем на основі НТП	12	1	1		10	12	1			11
Тема 15. Глобальні проблеми сучасності й Україна	12	1	1		10	12	1			11
Усього годин	180	15	15		150	180	8			172

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Глобальні виклики сучасності як система	1	
2.	Тема 2. Проблема роззброєння й попередження військових конфліктів	1	
3.	Тема 3. Проблема протистояння сучасних цивілізацій	1	
4.	Тема 4. Проблема міжнародного тероризму і злочинності	1	
5.	Тема 5. Проблема відсталості слаборозвинених країн	1	
6.	Тема 6. Глобальна проблема міжнародної міграції населення	1	
7.	Тема 7. Демографічні проблеми людства	1	
8.	Тема 8. Етнічні проблеми, конфесіональні конфлікти й проблема трайбалізму в сучасному світі	1	
9.	Тема 9. Глобальна проблема забруднення довкілля	1	
10.	Тема 10. Глобальні кліматичні проблеми	1	
11.	Тема 11. Глобальна продовольча та водогосподарська проблеми	1	
12.	Тема 12. Глобальна енергетична проблема	1	
13.	Тема 13. Глобальні цілі людства у XXI сторіччі	1	
14.	Тема 14. Подолання глобальних проблем на основі НТП	1	
15.	Тема 15. Глобальні проблеми сучасності й Україна	1	
Разом		15	

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Розкрити глобальні виклики сучасності як систему	10	11
2.	Проаналізувати проблему роззброєння й попередження військових конфліктів	10	11
3.	Обговорити проблему протистояння сучасних цивілізацій	10	11
4.	Розкрити проблему міжнародного тероризму і злочинності	10	12
5.	Проаналізувати проблему відсталості слаборозвинених країн	10	12
6.	Виявити проблему міжнародної міграції населення	10	12
7.	Обговорити демографічні проблеми людства	10	12
8.	Проаналізувати етнічні проблеми, конфесіональні конфлікти й проблема трайбалізму в сучасному світі	10	12
9.	Розкрити глобальну проблему забруднення довкілля	10	11
10.	Виявити глобальні кліматичні проблеми	10	12
11.	Обговорити глобальні продовольчу та водогосподарську проблеми	10	11
12.	Проаналізувати глобальну енергетичну проблему	10	12
13.	Розкрити глобальні цілі людства у XXI сторіччі	10	11
14.	Обговорити подолання глобальних проблем на основі НТП	10	11
15.	Проаналізувати стан глобальних проблем сучасності в Україні	10	11
Разом		150	172

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння теми (**поточний контроль**) контролюється на семінарських заняттях відповідно до конкретних цілей, **проміжний контроль** – на семінарських підсумкових заняттях або виконанням практичних завдань за темами курсу.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки аспірантів: виконання практичних завдань за темами курсу; тестові завдання; підготовка есе; письмова форма екзамену.

Підсумковий контроль засвоєння курсу здійснюється на екзамені. Оцінка успішності аспіранта з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих тем.

7. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль, самостійна робота															Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	60	40 (20 балів за 2 теоретичних питання та 20 балів за творче питання)	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4				
4 бали за виконання тестових завдань за кожною темою																	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

Авдокушин Е.Ф. Международные экономические отношения: Учебник. – М.: Экономист, 2014. - 366с.

Блауг М. Методология экономической науки или Как экономисты объясняют. Пер. с англ. – Москва, 2014.

Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти. – К., 2016.

Гальчинський А.С. Економічна методологія. Логіка оновлення. – К., 2017.

Гесць В.М. Інноваційні перспективи України : [монографія] / Гесць В.М., Семиноженко В.П. – Х. : Константа, 2016. – 271 с.

Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 540 с.

Голиков А.П., Черномаз П.А. Международные экономические термины: словарь – справочник.- Харьков : ХНУ им.В.Н.Каразіна, 2017. – 332 с.

Горбач Л.М., Плотніков О.В. Міжнародні економічні відносини: Підручник. – К.: Кондор, 2015. – 358 с.

Гражевська Н.І. Економічні системи епохи глобальних змін. – К., 2018.

Довгаль О. А. Інноваційна економіка : навчальний посібник / О. А. Довгаль, Г. В. Довгаль. –Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 156 с.

Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація). За ред. А.А. Мазаракі. – К., 2015.

Киреев А. Международная экономика: В 2-х ч. - М.: Международные отношения, 2016.

Козик В.В. Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: Навч. Посібник. - К.: Знання, 2106

- Комишин С.В. Международные экономические отношения на рубеже тысячелетий: Учебное пособие. – Херсон: Олди-плюс, 2012. – 560 с.
- Международные экономические отношения: Учебник для вузов/ В.Е.Рыбалкин, Ю.А.Щербанин и др.; Под ред. проф. В.Е.Рыбалкина. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2014.
- Міжнародні економічні відносини: підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 602 с.
- Світова економіка : підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 349 с.
- Світова економіка: Підручник /А.С. Філіпенко, В.С. Будкін, О.І. Рогач та ін. - К.: Либідь, 2017. – 640 с.
- Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації: монографія / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 316 с.
- Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія. Підручник. – К.: Либідь, 2016. – 384 с.
- Школа І.М., Козменко В.М., Бабінська О.В. Міжнародні економічні відносини. – К.: КНТЕУ, 2013. – 589 с.

Допоміжна література

- Тойнби А. Постижение истории. М.: Прогресс, 1991.
- Философия истории: Антология. М.: АспектПресс, 1994.
- Харенберг Б. Хроника человечества. М.: Большая энциклопедия, 1996.
- Яковец Ю.В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций. Изд. 2-е. М.: Экономика, 2003.
- Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. М.: Политиздат, 1998.
- Стиглиц Д. Глобализация: тревожные тенденции. М.: Мысль, 2003.
- Стратегические приоритеты инновационно-технологического развития /Под, ред. Ю.В. Яковца. М.: МФК, 2002.
- Стратегия научно-технологического прорыва / Под ред. Ю.В. Яковца. М.: МФК, 2001.
- Иноземцев В.Л. Расколота цивилизация. Наличествующие предпосылки и возможные последствия постэкономической революции. М.: Academia-Наука, 1999.
- Кондратьев И. Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения. М.: Экономика, 2002.
- Кочетов Э.Г. Геоэкономика (освоение мирового экономического пространства). М.: БЕК, 1999.
- Кузнец С. Современный экономический рост: результаты исследований и размышлений. Нобелевская лекция // Нобелевские лауреаты по экономике; Под ред. Ю.В. Яковца. СПб.: Гуманистика, 2003.
- Бердяев Н.А. Смысл истории. М.: Мысль, 1991.
- Бернал Дж. Наука в истории общества. М.: Иностранная литература, 1956.
- Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм. Т. 3. Время мира. М.: Прогресс, 1992.
- Вернадский В.И. Научная мысль как планетное явление. М.: Наука, 1991.
- Вернадский В.И. Труды по всеобщей истории науки. М.: Наука, 1988.
- Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М.: Наука, 1988.
- Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера Земли. 2-е изд. М.: Изд.-во МГУ, 1989.
- Дьяконов И.М. Пути истории. От древнейшего человека до наших дней. М.: Вост. лит., 1997.
- Кондратьев Н.Д. Избранные сочинения. М.: Экономика, 1993.
- Кондратьев Н.Д. Основные проблемы экономической статики и динамики. Предварительный эскиз. М.: Наука, 1991.
- Кун Т. Структура научных революций. Изд. 2-е М.: Прогресс, 1977.
- Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. Т. 46. Ч. II. М.: Госполитиздат, 1969.

Тоффлер Э. Третья волна. М.: АСТ, 1999.

Туган-Барановский М.И. Периодические экономические кризисы. История английских кризисов. Общая теория кризисов. М.: Наука-РОССПЭН, 1997.

Шлезингер-мл. А. Циклы американской истории. М.: Прогресс-Академия, 1992.

9. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ, ВІДЕОЛЕКЦІЇ, ІНШЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- <http://civicua.org>– електронний портал суспільних організацій України
- <http://europa.eu.int/>– електронний портал Євросоюзу
- <http://news.ft.com/>– офіційний сайт газети *FinancialTimes*
- <http://www.bank.gov.ua/>– офіційний сайт Національного банку України
- <http://www.cordis.lu/>– Європейська асоціація трансферу технологій, інновацій та промислової інформації
- <http://www.dffd.gov.ua/>– офіційний сайт Державного Фонду фундаментальних досліджень України
- <http://www.economist.com/>– сайт журналу *Economist*
- <http://www.ei.com.ua/>– інформаційне агентство Експресінформ – основні фінансові індикатори України
- <http://www.europe-innova.eu/>– Європейський портал щодо ініціатив у сфері інновацій
- <http://www.imf.org/>– офіційний сайт Міжнародного валютного фонду
- <http://www.kmu.gov.ua/>– урядовий портал Кабінету Міністрів України
- <http://www.me.gov.ua/>– офіційний сайт Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України
- <http://www.nttc.edu/>– Національний Центр Технологічного Трансферу (NTTC), створений Конгресом США у 1989 р.
- <http://www.osce.org/>– офіційний сайт Організації безпеки та співробітництва в Європі
- <http://www.times.com/>– офіційний сайт газети *New-YorkTimes*
- <http://www.unctad.org/>– офіційний сайт *UNCTAD*
- <http://www.worldbank.org/>– офіційний сайт Світового банку